

20.2.2007

Dnro 1941/4/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman

ESITUTKINTAMATERIAALIN KÄSITTELY

1

KANTELU

A arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 6.6. ja 2.8.2006 osoittamissaan kirjeissä liikkuvan poliisin vanhempi konstaapeli B:n menettelyä liikenneonnettomuuden tutkinnassa. Kantelukirjoituksen mukaan B:n suorittama onnettomuuden tapahtumapaikan tutkinta ja vahinkojen kirjaaminen oli ollut puutteellista ja sittemmin B:n tapahtumapaikasta ottamat valokuvat olivat hävinneet. A katsoo, että syyllisyyskysymys onnettomuuteen oli jäänyt B:n menettelyn johdosta selvittämättä, ja pyytää, että hänen asiassaan suoritettaisiin uusi esitutkinta.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Vanhempi konstaapeli B kertoo olleensa 1.2.2006 klo 17.30 aikaan työvuorossa, kun hän oli Tampereella sijaitsevan Pispalan risteykseen tullessaan huomannut risteyksessä tapahtuneen liikenneonnettomuuden.

Paikalla olleet osapuolet – joista toinen oli A – olivat B:n suorittamassa alustavassa puhuttelussa kiistäneet oman syyllisyytensä tapahtuneeseen onnettomuuteen ja syyttäneet toisiaan tapahtuneesta.

B oli ottanut osapuolten autoista ja tapahtumapaikasta valokuvia ja käsenyt heitä tämän jälkeen siirtämään autonsa viereiselle pysäköintialueelle. Tämän jälkeen B oli kirjannut osapuolten tiedot itselleen ja ilmoittanut heille, ettei tapahtumapaikalla pystyttäisi ottamaan kantaa syyllisyyskysymykseen eli toteamaan kolarin aiheuttajaa, vaan asiassa suoritettaisiin esitutkinta, jossa syyllisyyskysymys pyritään selvittämään kuulustelujen avulla.

B kertoo selvityksessään sittemmin ilmenneen, että hänen tapahtumapaikalla digitaalikameralla ottamansa valokuvat olivat kadonneet eikä niitä siten voitu käyttää esitutkinnassa. Syyksi tapahtuneelle B arvelee, että joku hänen

työtoverinsa oli ilmeisesti epähuomiossa pyyhkinyt kuvat pois kameran muistista. Toisaalta B kertoo, että kuvat eivät olisi antaneet mitään lisäselvitystä tapahtuneeseen. Tapahtumien kulun selvittäminen jäi kokonaan onnettomuuden osapuolten kertomusten varaan.

3.2

Kannanotto

Suomen perustuslain 21 § edellyttää asian asianmukaista ja hyvän hallinnon mukaista käsittelyä. Asioiden käsittelyn asianmukaisuuteen sisältyy myös riittävä huolellisuus. Perustavanlaatuisena huolellisuusvaatimuksena voidaan pitää asiakirjojen ja muiden tallenteiden käsittelyn järjestämistä siten, ettei niitä pääse katoamaan.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Tässä tapauksessa vanhempi konstaapeli B:n kolaripaikalta ottamat valokuvat oli hävitetty hänen käyttämänsä digitaalikameran muistista. Asiassa ei ole saatu selvyyttä, kuka yksittäinen poliisimies kuvat oli hävittänyt. Katson kuitenkin, että B:n olisi tullut huolehtia siitä, että hänen taltioimansa esitutkimateriaali olisi toimitettu suoraan asian esitutkinnasta vastanneelle poliisimiehelle. Tässä tapauksessa näin ei ollut tapahtunut. Katson B:n menettelyn liikenneonnettomuuspaikalta otettuja valokuvia käsiteltäessä olleen huolimaton. Saadun selvityksen perusteella en voi kuitenkaan päätyä kantelijan esittämään väitteeseen, että B:n toiminta olisi ollut jollakin tavoin puolueellista. Koska tapahtunutta ei voida yksin pitää B:n menettelystä johtuneena syynä eikä siihen näkemykseni mukaan liity tahallista toimintaa, katson, ettei asia anna aiheutta muihin toimenpiteisiin kuin että saatan käsitykseni esitutkinta-aineiston käsittelyssä noudatettavasta huolellisuudesta hänen tietoonsa.

Mitä tulee valokuvien merkitykseen (teliikenerikosten) esitutkinnassa, totean yleisellä tasolla, että esitutkintain 5 §:n esitutkinta on toimitettava siten, että esitutkinnassa selvitetään rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty, ketkä ovat asianosaisia ja muut syytteestä päättämistä varten tarvittavat seikat. Tämä koskee myös muita tutkintatoimenpiteitä kuten esimerkiksi rikosilmoituksen kirjaamista.

Valokuvien ottaminen liikennevahinkopaikalta ei ole pakollista eikä laki siihen velvoita. Poliisin teliikenerikosten esitutkintaa koskevassa opetusmateriaalissa on kuitenkin todettu, että paikkatutkintana liikennevahinkopaikalta on yleensä otettava valokuvia, koska tällöin olosuhteet tallentuvat mahdollisimman muuttumattomina ennen paikkatutkinnan aiheuttamia muutoksia. Onnettomuuspaikalta otetuista valokuvista ulkopuolinen tarkkailija, kuten jutun tutkija (ellei ole itse ollut paikalla), syyttäjät sekä tuomioistuimien pystyvät hahmottamaan tilanteen huomattavasti paremmin kuin pelkkien asiakirjojen perusteella (Pentti Luntiala, Teliikenerikosten esitutkinta, Poliisin oppikirjasarja 8/97, s. 81–82).

Oman näkemykseni mukaan valokuvien tarpeellisuutta tulee arvioida silloin kun

harkitaan, missä määrin ne selvittävät esitutkintalain 5 §:n edellyttämällä tavalla tapahtunutta ja tuovat jotain lisäarvoa tutkintaan. Pääsääntönä voidaankin mielestäni pitää, että esitutkintalain 5 §:n tarkoittamaan liikenneonnettomuuksia koskevan esitutkinnan toimittamiseen kuuluvat myös rikospaikkatutkimukset mukaan lukien tarvittaessa valokuvien ottaminen. Vaikka valokuvien ottamiseen ei velvoittavaa säännöstä olekaan, on se tavanomainen ja perinteinen poliisin toimenpide kolaria tutkittaessa.

Tapahtumapaikkatutkinnan suorittaneen vanhempi konstaapelin B:n selvityksen mukaan hänen tapahtumapaikalta ottamistaan valokuvista olisi ilmennyt törmäyskohta, ajoneuvojen sijainti ja niissä olleet vauriot. Sen sijaan ajoneuvojen kulkureittiä niiden ajojälkiä kuvaamalla ei ollut mahdollista huonojen sääolosuhteiden johdosta selvittää.

Asiassa ei voida enää riidattomasti selvittää, mikä lisäarvo valokuvien olemassaololle olisi ollut rikoksen tai sen tapahtumaolosuhteiden esitutkintalain 5 §:n mukaisessa tarkoituksessa. Näin ollen katson, ettei voida osoittaa asiaa koskevan esitutkinnan toimittamisessa ja syyteharkinnan suorittamisessa tulleen esiin lainvastaista menettelyä; niin poliisi esitutkintaa suorittaessaan kuin syyttäjä syyteharkinnassakin ovat turvautuneet siihen materiaaliin mitä saatavissa on ollut. Pääpaino esitutkinnassa onkin ollut molempien osapuolten kuulusteluilla, joissa he ovat voineet esittää oman näkemyksensä tapahtumista.

Mitä tulee asiassa esitettyyn liikenneonnettomuuden uudelleen tutkimista koskevaan pyyntöön, on kanteluun liittyvässä liikenneonnettomuudessa ollut kysymys yksityisen tekemäksi epäilystä rikoksesta. Yksityishenkilöiden tekemiksi epäiltyjen rikosten tutkiminen ja syyteharkintaan liittyvät asiat eivät kuulu oikeusasiamiehen tehtäviin. Oikeusasiamiehellä ei myöskään ole toimivaltaa määrätä esitutkintaa toimitettavaksi tai antaa esitutkinnan toimittamista koskevia määräyksiä silloin, kun kysymys on yksityisen tekemäksi epäilystä rikoksesta.

4

TOIMENPITEET

Kiinnitän edellä kohdassa 3.2. ilmenevin tavoin vanhempi konstaapeli B:n huomiota esitutkintamateriaalin huolelliseen käsittelyyn ja sen luotettavaan toimittamiseen asiasta vastaavalle tutkijalle. Tässä tarkoituksessa lähetän B:lle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aihetta.